

Л.Л. Лисенко, О.В. Багінська

**ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА
В ДОШКІЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ**

Навчально-методичний посібник для студентів
факультетів фізичного виховання педагогічних вузів

Чернігів - 2011

УДК 378.147.091.33 – 027.22 : 378.2 (075.8)
ББК Ч 489.518 я 73
Л 63

Лисенко Л.Л. Педагогічна практика в дошкільних закладах : навчально-методичний посібник для студентів факультету фізичного виховання / **Л.Л. Лисенко, О.В. Багінська.** – Чернігів: Редакційно-видавничий відділ Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка, 2011. – 48 с.

У методичному посібнику розкрито загальні питання організації і проведення педагогічної практики в дошкільних навчальних закладах, надаються рекомендації щодо планування під час проходження студентами педагогічної практики (перспективне планування, оформлення планів конспектів занять з фізичної культури, ранкової гімнастики та сценарію спортивного свята). Розроблено рекомендації до проведення та вирішення різноманітних науково-дослідних завдань, які спрямовані на розвиток креативних здібностей студентів.

Матеріали методичного посібника надають практичну допомогу студентам в організації самостійної роботи під час проходження педагогічної практики в дошкільних навчальних закладах.

Рецензенти:

В.І. Синіговець, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії і методики фізичного виховання Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка.

М.М. Желєзний, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри гімнастики факультету фізичного виховання Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка.

*Методичний посібник рекомендований до друку
Вченою радою факультету фізичного виховання Чернігівського національного
педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка
(протокол №7 від 01.03.11)*

ЗМІСТ

Вступ	3
Розділ 1 Загальні питання організації і проведення педагогічної практики в дошкільних навчальних закладах	4
1.1. Основні обов'язки студентів на педагогічній практиці	5
1.2. Зміст педагогічної практики в дошкільних закладах.....	5
1.3. План проведення педагогічної практики	6
1.4. Залікова документація.....	8
Розділ 2 Методичні рекомендації по плануванню навчального процесу з фізичного виховання в дошкільному навчальному закладі	9
2.1. Методичні рекомендації до складання перспективного планування занять з фізичної культури.....	9
2.2. Методичні рекомендації до розробки та оформлення плану-конспекту заняття з фізичної культури.....	13
2.3. Методичні рекомендації до розробки та оформлення плану-конспекту ранкової гімнастики.....	20
2.4. Методичні рекомендації до розробки та оформлення сценарію спортивного свята.....	25
Розділ 3 Методичні рекомендації до проведення аналізу заняття з фізичної культури з дітьми дошкільного віку.....	31
3.1. Педагогічний аналіз відкритого заняття з фізичної культури	31
3.2. Методика проведення хронометражу заняття з фізичної культури.....	33
3.3. Методика визначення фізіологічної кривої фізичного навантаження на занятті з фізичної культури	36
Розділ 4 Методичні рекомендації щодо проведення науково-дослідної роботи під час проходження педагогічної практики в дошкільних навчальних закладах.....	38
Додатки.....	41
1. Звіт студента-практиканта	
2. Характеристика студента-практиканта	
3. Табель підсумкових оцінок	
Література.....	46

ВСТУП

Педагогічна практика студентів факультету фізичного виховання з додаткової спеціалізації «фізичне виховання дітей дошкільного віку» (шифр 7.010203) займає важливе місце в системі професійної підготовки інструкторів з фізичного виховання в дошкільних закладах. Вона є органічною частиною навчального процесу в педагогічному університеті і озброює студентів досвідом професійної діяльності. В процесі проходження практики студенти оволодівають уміннями і навичками навчання і виховання дітей дошкільного віку, вчаться самостійно і творчо застосовувати набуті знання.

Головною метою педагогічної практики студентів є формування знань, вмінь, навичок самостійного проведення всіх організаційних форм фізичного виховання дітей дошкільного віку.

Головними завданнями педагогічної практики є:

- ознайомлення студентів з сучасним станом роботи дошкільних закладів, з пріоритетними напрямками навчально-виховної роботи дошкільного закладу;
- виховання професійних якостей особистості майбутнього інструктора з фізичного виховання в дошкільному навчальному закладі;
- формування у студентів професійних умінь, необхідних для успішного здійснення навчально-виховної роботи з дітьми дошкільного віку;
- встановлення зв'язків між теоретичними знаннями, отриманими при вивченні психолого-педагогічних та спеціальних дисциплін і практикою;
- вивчення вікових і індивідуальних особливостей дітей дошкільного віку та специфіки роботи з ними;
- формування творчого, дослідницького підходу до педагогічної діяльності.

Даний посібник має на меті надати конкретні методичні поради студенту-практиканту – майбутньому інструктору з фізичного виховання в дошкільному навчальному закладі.

Методистам з педагогічної практики ця методична розробка допоможе в організації роботи студентів-практикантів.

Розділ 1

Загальні питання організації і проведення педагогічної практики в дошкільних закладах

Студенти 5 курсу факультету фізичного виховання проходять педагогічну практику в дошкільних навчальних закладах протягом 9 тижнів.

Студенти розподіляються в дошкільні заклади по 3-4 студенти-практиканти, де кожен студент прикріплюється до однієї групи, в якій виконує обов'язки вихователя групи і інструктора з фізичного виховання. При цьому практикант виконує як спеціальні завдання практики, так і інші види робіт, пов'язані з діяльністю вихователя групи і інструктора з фізичного виховання. Свою діяльність студенти організують згідно з вимогами Статуту дошкільного закладу і правил внутрішнього розпорядку.

Керівництво практикою здійснюють викладачі кафедри педагогіки, психології та методики фізичного виховання.

Перед початком практики проводиться настановча конференція, де визначаються мета і завдання педпрактики, терміни її проведення, види і форми педагогічної діяльності студента на базі практики, обов'язки і права студента-практиканта, порядок обліку і оцінки роботи практикантів.

Після закінчення практики студент повинен подати документацію, передбачену програмою практики методисту на кафедру і відзвітуватися за виконану роботу.

Підсумки педагогічної практики підводяться на звітній конференції, яка проводиться не пізніше як через тиждень після закінчення практики. На конференції студенти виступають з доповідями за результатами своєї діяльності в дошкільному закладі. Запрошуються на підсумкову конференцію завідувачі дитячими садками, інструктори з фізичного виховання дошкільного закладу. Студенти готують стіннівку про проходження педагогічної практики.

За результатами захисту кожному студенту виставляється диференційована оцінка. При виставленні оцінки враховується рівень теоретичної підготовки майбутнього інструктора з фізичного виховання в дошкільному закладі, якість виконання завдань практики, ставлення до майбутньої професії, ступінь оволодіння педагогічними вміннями і навичками, дисциплінованість студента, якість оформлення документації, вчасність її подання та здібність студентів до креативно-інноваційної діяльності.

1.1. Основні обов'язки студентів на педагогічній практиці

1. Студент-практикант зобов'язаний своєчасно з'явитися в дошкільний заклад і завершити практику у визначений термін. Тривалість робочого дня практиканта в дошкільному закладі становить не менше 6 годин.
2. Студент-практикант повинен якісно виконувати всі види робіт, передбачені програмою:
 - складає індивідуальний план роботи на час проходження педагогічної практики;
 - проводить всі форми фізкультурної роботи в дошкільному закладі (фізкультурні заняття, ранкову гігієнічну гімнастику, прогулянки, спортивні свята);
 - частково виконує функції вихователя групи і проводить всі форми виховної роботи в групі;
 - своєчасно і якісно здійснює роботу з планування;
 - проводить аналіз фізкультурних занять, ранкової гігієнічної гімнастики, спортивного свята інших студентів-практикантів;
 - приймає участь у поновленні матеріальної бази дошкільного закладу для занять фізичною культурою (виготовлення нестандартного обладнання).
3. В період практики студент дотримується правил внутрішнього розпорядку дошкільного закладу, виконує розпорядження адміністрації дошкільного закладу та керівників практики.
4. Практикант повинен бути зразком організованості, ввічливості, дисциплінованості та працелюбства.

1.2. Зміст педагогічної практики в дошкільних закладах

Організаційна робота

Участь в настановній конференції з питань змісту і організації практики. Співбесіда з завідуючою, методистом, інструктором з фізичної культури і вихователями дошкільного навчального закладу.

Складання індивідуального плану роботи, захист педагогічної практики.

Робота на спортивних майданчиках по їх реконструкції і обладнанню.

Участь в зборах, нарадах бригади з методистами, обговорення проведених занять з фізичної культури і виховних заходів.

Участь студентів у підсумковій конференції з педагогічної практики в дошкільних закладах.

Навчально-методична робота

Вивчення документів планування і обліку роботи з фізичного виховання дітей в дошкільних закладах.

Ознайомлення з основними нормативно-правовими документами, що регламентують роботу дошкільного закладу.

Аналіз програми з фізичної культури та складання плану навчальної роботи на період педагогічної практики.

Перегляд, аналіз та розробка документації за усіма формами фізичного виховання дітей дошкільного віку.

Проведення всіх форм занять фізичного виховання з дітьми дошкільного віку.

Прийом контрольних нормативів і оцінка фізичної підготовленості дітей дошкільного віку.

Організація і проведення спортивних свят, днів здоров'я.

Написання звіту про педагогічну практику.

Виховна робота

Студент-практикант приймає участь у всіх формах виховної роботи дітей дошкільного віку, виконує функцію вихователя групи.

Зміст виховної роботи студента-практиканта повинен бути спрямований на формування свідомого ставлення до занять фізичною культурою та виховання особистісних якостей дитини.

Науково-дослідна робота

Студент-практикант має підготувати одне з запропонованих завдань науково-дослідної роботи, вирішення яких спрямовано на розвиток креативних здібностей студентів (див. розділ 4).

1.3. План проведення педагогічної практики

1 – 2 тиждень

1. Настановча конференція (визначається мета і завдання практики; терміни, види і форми педагогічної діяльності студентів в дошкільному закладі; обов'язки студентів-практикантів; знайомство з документацією, порядком обліку і оцінками їх роботи).

2. Знайомство з дошкільним навчальним закладом (завідувача або методист дошкільного навчального закладу проводить нараду за участю студентів, методистів залучених до педпрактики, інструктора з фізичного виховання, вихователів груп, де знайомить студентів з дитячим садком, станом навчально-виховної роботи, документацією, матеріальною базою дошкільного закладу і розподіляє студентів практикантів по групах).
3. Знайомство з вихователями групи, дітьми та інструктором з фізичної культури.
4. Відвідування всіх занять і виховних заходів, які проводяться в групі.
5. Проведення занять з фізичної культури в ролі помічника інструктора з фізичного виховання.
6. Ознайомлення з формами роботи і документацією з фізичного виховання дітей дошкільного віку.
7. Оформлення документації (індивідуальний план роботи на період педагогічної практики, перспективний план, плани конспекти занять з фізичної культури).

3 – 6 тиждень

1. Самостійна розробка планів-конспектів занять з фізичної культури, планів-конспектів ранкової гігієнічної гімнастики.
2. Самостійне проведення ранкової гігієнічної гімнастики і гімнастики після сну (гімнастика пробудження).
3. Самостійне проведення ігор і спортивних розваг під час прогулянок.
4. Самостійне проведення занять з фізичної культури під контролем інструктора з фізичного виховання.
5. Проведення психолого-педагогічного експерименту з метою вивчення психолого-педагогічної характеристики дитини (складання психолого-педагогічної характеристики на дитину).
6. Виготовлення нестандартного обладнання для поліпшення ефективності проведення фізкультурного заняття.

7 – 8 тиждень

1. Самостійна розробка планів-конспектів занять з фізичної культури, планів-конспектів ранкової гігієнічної гімнастики.
2. Самостійне проведення ранкової гігієнічної гімнастики і гімнастики після сну.
3. Самостійне проведення ігор і спортивних розваг під час прогулянок.

4. Самостійне проведення занять з фізичної культури.
5. Розробка сценарію проведення спортивного свята та його проведення.
6. Залікові заняття за всіма формам фізичного виховання в дошкільних закладах.
7. Проведення аналізу фізкультурного заняття, ранкової гігієнічної гімнастики, спортивного свята, науково-дослідної роботи.

9 тиждень

1. Залікові заняття за всіма формам фізичного виховання в дошкільних закладах.
2. Оформлення документації.
3. Підготовка стіннівки про проходження педагогічної практики в дошкільному закладі або відеороліка.

1.4. Залікова документація

1. Конспекти ранкової гімнастики – 4 (в базовій групі).
2. Конспекти занять з фізичної культури – 18 (в базовій групі), 10 (для інших вікових груп).
3. Аналіз проведення відкритого заняття з фізичної культури (1) і ранкової гімнастики (1).
4. Сценарій проведення фізкультурного свята або спортивного змагання, дня здоров'я.
5. Науково-дослідна робота.
6. Психолого – педагогічна характеристика на дитину.
7. Звіт (*додаток 1*), щоденник педагогічної практики, характеристика студента –практиканта (*додаток 2*), таблиць оцінок (*додаток 3*).

Розділ 2

Методичні рекомендації по плануванню навчального процесу з фізичного виховання в дошкільному навчальному закладі

Складання документації є одним з основних розділів діяльності студента-практиканта на педагогічній практиці в дошкільному закладі.

Планування програмового матеріалу – неодмінна умова високої ефективності процесу фізичного виховання дітей у дошкільному закладі. Воно допомагає інструктору з фізичного виховання чітко визначити перспективу роботи, сформулювати загальні та конкретні навчально-виховні завдання, допомагає дотриматись цілеспрямованості в організації та змісті процесу фізичного виховання відповідно до віку дітей, матеріальної бази, кліматичних та інших умов дошкільного закладу.

До занять з дітьми студенти-практиканти допускаються лише за наявності плану-конспекту, затвердженого методистом з педпрактики або інструктором з фізичної культури в дошкільному закладі.

Після детального ознайомлення і вивчення об'єкту практики і відповідної документації (нормативно-правових документів, програм, робочого планування інструктора з фізичного виховання та вихователя) студент-практикант розробляє особисту документацію, основним принципом котрого є відповідність засобів, методів та форм педагогічного впливу, врахування біологічного та психологічного розвитку дитини. Цьому принципу повинні відповідати зміст і структура фізичних вправ – як основного засобу фізичного виховання; методи впливу – словесні, наочні і практичні; величина навантаження (загальна кількість вправ, чергування роботи з відпочинком, координаційна складність вправи, інтенсивність); форми організації занять.

2.1. Методичні рекомендації до складання перспективного планування занять з фізичної культури

В умовах педагогічної практики перспективне планування складається на термін перебування студента-практиканта в дошкільному навчальному закладі (9 тижнів).

В процесі складання перспективного плану слід дотримуватись певних вимог:

- відповідність плану нормативним і програмовим документам;
- врахування загальних принципів гармонічного фізичного виховання;
- реальність, конкретність і гнучкість.

План краще складати у вигляді графіка (*зразок № 1*).

Види фізичних вправ, які беруть з програми, розміщуються у графічному плані один під одним. Програмовий матеріал поділяється (з урахуванням поступового підвищення вимог до дітей) як за складністю виконання окремих вправ, так і за фізичним навантаженням.

Проти кожного виду вправ у графі «№ заняття» ставлять знак «+». По горизонталі можна простежити за послідовністю включення певного виду вправ у програмовий зміст окремих занять. По вертикалі – зміст кожного заняття.

Розподіляючи програмовий матеріал у перспективному плані, необхідно пам'ятати про реалізацію дидактичних принципів: систематичності, послідовності, поступового ускладнення матеріалу, повторення і правильного чергування різних видів рухів.

При плануванні необхідно дотримуватись правильного чергування різних видів рухів: ходьби, бігу, метання, стрибків, лазіння тощо. Вправи з основних видів рухів треба чергувати й поєднувати з іншими видами вправ так, щоб вони охоплювали більше м'язових груп, всебічно впливали на організм дітей.

Наприклад, доцільно поєднувати на одному занятті стрибки у довжину з лазінням по гімнастичній стінці. При цьому навантаження буде розподілене рівномірно на м'язи ніг, рук, тулуба, що сприяє гармонійному розвитку дитини.

Перспективне планування студента-практиканта повинно бути узгодженим з перспективним плануванням інструктора з фізичного виховання дошкільного закладу.

**Орієнтовний графік розподілу програмового матеріалу
у I молодшій групі (вересень місяць)**

Основні рухи	№ заняття							
	1	2	3	4	5	6	7	8
Ходьба								
«зграйкою» за вихователем заданому напрямку	+	+						
Змінюючи напрямок			+	+			+	+
Імітаційна ходьба: як мишка, лис, конячка	+	+	+	+	+	+	+	+
Біг								
Біг за вихователем	+	+	+					
Тікати від вихователя				+	+	+		
Біг в різних напрямках							+	+
Повзання								
В упорі стоячи на колінах та кистях рук (4-5 м.)			+	+				
Підлізати під перешкоди заввишки (30-40 см.)						+	+	+
Рівновага								
Ходьба по прямій дорожці (ширина 20 см., довжина 3-4 м.)	+	+		+	+			
ЗРВ								
Комплекс 1 (без предметів)	+	+	+	+				
Комплекс 2 (з брязкальцями)					+	+	+	+
Рухливі ігри								
«Біжіть до мене!»	+	+						
«Дожени мене!»			+	+				
«До ляльок у гості»					+	+		
«Сонечко і дощик»							+	+
Кидання								
Кидання правою і лівою рукою на дальність							+	+

Можливо застосовувати тематичний перспективний план (зразок № 2).

Зразок № 2

Тематичний план розподілу програмового матеріалу у середній групі (жовтень місяць)

№ заняття	Основна частина			
	Основні рухи (програма “Дитина”)	Додаткові вправи, пр. “Старт”, Єфименко та інші.	Ф.К.; ЛФК, профілактичні вправи	Рухлива гра
	2	3	4	5
1	1. Бігати в середньому темпі з узгодженням дихання та рухів. 2. Закріплювати навичку м’якого приземлення при стрибках на місці. 3. Вправи на розвиток дихальної системи та зміцнення дихальних м’язів.	Дих. вправи з елементами східної дих. гімнастики.	ФК з предметом №4	“У ведмедя у бору”
2	1. Розвивати координацію, спритність. Прокочувати м’яч між предметами. 2. Бігати в середньому темпі з узгодженням дихання та рухів. 3. Вправи на розвиток м’язів рук та тулубу.	Дих. вправи з елементами східної дих. гімнастики.	ФК з предметом №4 з ускл.	“У ведмедя у бору”
3	1. Кататися на велосипеді. Заміна: Біг у середньому темпі у розсип. Ігрова вправа “Велосипедисти”. 2. Розвивати координацію, спритність. Прокочувати м’яч між предметами. 3. Стрибки через мотузок.		ФК з елемент. аеробіки №5	“Пташенята і кіт”.
4	1. Стрибки у довжину з місця. 2. Розвивати витривалість. Біг у чергуванні з ходьбою, у середньому темпі. 3. Кататися на велосипеді.		ФК з елементами аеробіки №5	“Пташенята і кіт”.
5	1. Швидкий біг 10 м наввипередки. 2. Стрибки у довжину з місця. 3. Удосконалення підлізання з використанням конструкцій. Майданчика, дерев.		Компл аеробіки №6	“Іменинний пиріг”.

6	1. Підлізання боком, не торкаючись перешкоди, землі. 2. Швидкий біг 10 м навипередки. 3. Вправи на релаксацію.	Вправи східної гімнастики	Компл аеробіки №6	“Заїнька сіренький”
7	1. Біг 20 метрів. 2. Підлізання боком, не торкаючись перешкоди, землі. 3. Вправи на розтягування м’язів.	Впр. худ. гімн.	Компл. аеробіки №6 (з ускл.)	“Пастух і стадо”.
8	1. Кидання торбинок на дальність правою і лівою рукою 2. Швидкий біг. 20 м. 3. Вправи для профілактики плоскості.	Програма Єфименко.	Компл. аеробіки. №6 (з ускл.)	“Пастух і стадо”., з ускл.

На основі перспективного планування складається планування кожного окремого заняття з фізичної культури.

2.2. Методичні рекомендації до розробки та оформлення плану-конспекту заняття з фізичної культури

Задачі заняття фіксуються лише тільки ті які вирішуються в основній частині заняття. Формувати їх потрібно конкретно і коротко. В процесі проведення фізкультурного заняття вирішуються чотири основні групи завдань: освітні (формування та вдосконалення умінь та навичок); розвиваючі (розвиток рухових та інших якостей); оздоровчі (корекційно-профілактичні); виховні (формування особистісних якостей). При визначенні задач потрібно враховувати: вік дітей, рівень їх готовності (фізичний, психологічний), умови проведення заняття, місце даного заняття в системі занять.

В графі “Частини і зміст заняття” записують назву частин заняття (вступна, основна, заключна) і фізичні вправи в тій послідовності, в котрій вони будуть проведені на занятті. Якщо в занятті буде проведена рухова гра, то записують її назву (“Хитра лисиця”) і вказують фізичні вправи, які входять до неї. Запис загально-розвиваючих вправ ведеться за правилами, прийнятим в гімнастиці. Фізичні вправи підбираються спочатку для основної частини заняття, а потім для водної і заключної, тому що підбір вправ для цих частин заняття залежить від змісту основної частини.

В графі “дозування” визначається кількість повторень вправ (6 разів) або час, котрий відводиться на виконання вправи (40 с.), або

відстань для ходьби, бігу. В графі “темп” вказується темп виконання вправи (швидкий).

В графі “організаційно – методичні вказівки” повинні бути розкриті питання організації і методики проведення заняття. Організаційні вказівки – вказуються методи організації дітей (фронтальний, командний, груповий), хто забезпечує страховку і допомогу, хто забезпечує підготовку місць занять, роздачу і збір інвентарю. Методичні вказівки – вказуються методи навчання, методичні прийоми, наочність, орієнтири; способи контролю і оцінки виконання завдання; на що необхідно звернути увагу при виконанні вправи (амплітуда, швидкість виконання); особливі правила та виключення з них в іграх та естафетах (зразок № 3).

Зразок № 3

План-конспект заняття з фізичної культури для дітей І молодшої групи

Дата проведення: 7.09.2010 р.

Час проведення: 9.35.-9.50.

Місце проведення: спортивний зал

Обладнання: 2 довгі мотузки (2,5 м. – 3 м.), лялька

Задачі заняття:

1. Розвивати ігрові дії, увагу, рівновагу під час ходьби по обмеженій поверхні.
2. Виховувати самостійність.
3. Навчити дітей починати ходьбу за сигналом вихователя.

Частини заняття	Зміст	Дозування	Темп	Організаційно-методичні вказівки
Підготовча	Шикування в шеренгу	2 хв.	повільний	Вихователь звертається до дітей, що сидять на лаві і запрошує їх стати на одну лінію. Несміливих, новоприбулих вихователь водить за руку. Слідкувати за тим, щоб діти тримали рівно спинку. Намагалися дивитись уперед.
	Вільна ходьба за вихователем	30 сек.		
	Ходьба «як мишки»	15 сек.		
	«як ведмедики»	15 сек.		
	«як курчата»	15 сек.		
	«через камінчики»	15 сек.		
	Загально розвиваючі вправи		сер едн	Загально розвиваючі вправи взяті з комплексу 1.

	В.П. – О.с. 1 – підняти руки в сторони 2 – опустити 3 – 4 – повторити	4 рази		«пташки машуть крилами»
	В.П. – О.с. 1 – присісти 2–3 – постукати пальцями по колінах 4 – В.П.	6 разів		«пташки машуть крилами»
	Біг «пташки літають», ходьба за вихователем			Давайте дітки з вами політаємо як пташки! Хто яких знає пташок? А тепер відпочинемо.
Основна	Ходьба по доріжці між двома паралельно покладеними мотузками	2 рази	повільний	Діти сидять на лаві. Вихователь запрошує їх по одному (беручи по одному малюка) допомагає пройти між двома паралельно покладеними мотузками. Молодці дітки ви всі справились з завданням пройшовши по місточку до ляльки.
	Рухлива гра «Біжіть до мене»	2 хв.	вище середнього	Діти сидять на лаві на одній стороні. «Біжіть до мене» каже вихователь, яка стоїть на протилежній стороні. Діти біжать до вихователя. В кінці гри похвалити всіх дітей за те як швидко вони бігають.
Заключна	Спокійна ходьба за вихователем. Вправи на дихання	2 хв.	повільно	Дихаємо тихо, спокійно. Плавно. Молодці дітки!

При проведенні фізкультурного заняття в сюжетній формі план-конспект може бути розроблено, як сценарій фізкультурного заняття (зразок № 4).

Сюжетне заняття з елементами логоритмики

І. Підготовча частина

(Діти під музику заходять у зал. Шикуються. Вітаються.)

Фіз.: Погляньте у вікно. Сонечко прогріває землю, з'являються перші весняні квіти. Діти, давайте ми спробуємо відшукати першу квітку. Для цього вирушимо у чарівний весняний ліс. (стройові команди). А для того щоб веселіше було крокувати заспіваємо веселу пісеньку.

1. Ходьба зі зміною темпу з виконанням пісні “Веснянка”

Фіз.: Весною прокидаються від сну дикі тварини.

2. Коорегуюча ходьба. (“Як ведмедик”) з мовним супроводом одного із дітей.

Літом любить полювати

А зимою в лігві спати

Як почує він весну

Прокидається від сну. (ведмедик)

3. Імітаційна ходьба (“як лисичка”) з мовним супроводом однієї дитини.

В темнім лісі проживає

Довгий хвіст пухнастий має

Їй на місці не сидиться

А звать її лисиця.

Фіз.: Хто це, хто це тупотить на коротеньких ніжках?

4. Ходьба у напівприсіді (“як їжак”) у мовному супроводі одного з дітей.

Між листями й гілками

По лісових доріжках

Біжить клубок з голками

На коротеньких ніжках.

Фіз.: Ось і зайчик пострибав.

5. Стрибки на двох ногах з просуванням вперед. (“як зайчики”) з мовним супроводом однієї дитини.

Довгі вуха, куций хвіст

Невеличкий я на зріст

Довгі лапки скік та скік

Вовк погнався, він – утік.

6. Біг урозтіч з ловінням і вивертанням. (З'являється “вовк”, і ловить “зайчиків”).

7. Вправи на відновлення дихання.

Фіз.: Яке свіже весняне повітря. Вдихніть на повні груди, видихніть.

II. Основна частина

Комплекс загально розвиваючих вправ.

Перешикування з колони по одному в колону по три. Розмикання для виконання вправ.

Фіз.: Сонечко за хмаринки сховалось. Дрібний дощик накрапає. (Діти разом з фізкерівником промовляють і виконують рухи).

1. В. п. Руки “з дощиками” вперед, ноги нарізно.

1- відведення прямих рук: праву вгору, ліву вниз.

2- Те саме: ліву в гору, праву вниз. (8-10 раз)

Слова: Ось і крапельки-краплинки; Пострибали по стежинках
1-2, 1-2, 1-2, 1-2.

2. В. п.: Основна стійка, руки вгору.

1 – нахил вправо.

2 – в.п.

3- 3-4 – теж саме вліво. (8-10 раз)

Слова: Хмароньки збираються; Дощик починається.
1-2, 1-2, 1-2, 1-2.

3. В.п. Основна стійка руки на поясі.

1 – піднімання зігнутої в колінному суглобі правої ноги до коліна опорної.

2 – в.п.

4- 3-4 – теж лівою. (8-10 раз)

Слова: Дощ, як хлопчик; По стежинці: туп-туп.
Туп- туп...

4. В. п.: о. с., руки на поясі.

1 – нахил вперед, руки вперед.

5- 2 – в. п. (8-10 раз)

Слова: Дзюркотить вода в струмочках

Хлюп-хлюп, хлюп-хлюп. Хлюп-хлюп, хлюп-хлюп.

5. В. п.: о. с., руки на поясі.

1 – виставити праву ногу вперед-всторону на п’ятку, руки в сторони.

2 – В. п.

6- 3-4. – теж саме вліво. (8-10 раз)

Слова: І гуркоче грім у небі – Ого-го, ого-го, ого-го.

6. В. п.: о. с.

1 – присідання

2. – о. с., руки вгору. (8-10 раз)

Слова: Блискавиця б'є по хмарі – Бато-гом, бато-гом...

7. В.п. Вузька стійка, руки на поясі.

1-2 стрибки з почерговим виставлянням вперед поперемінно правої та лівої ноги. (12 раз)

Слова: Крапля раз, крапля два; Дощик землю полива,
Хай гарненько виростає; Після дощику трава.

8. Вправи на розслаблення м'язів та дихальні вправи.

Трава низенько - низенько (діти показують яка низенька трава).

Дерева високі-високі (діти показують які високі дерева).

Вітер дерева колише, гойдає (діти показують як гойдаються дерева).

Шелест легенький чутно понад гаєм .Ш... – Ш.....- Ш....(діти виконують вдих через ніс, видихають через рот з вимовою звуку “Ш”.

Перешикуння в колону по одному.

Фіз Дощик закінчився, засвітило сонечко, задзвеніли струмочки.

Діти, яка гарна галявина! Може саме на ній ховаються проліски.

А щоб потрапити на неї треба перестрибнути через весняний струмочок. (Діти перестрибують через струмочок.)

Фіз.: Як весело задзвенів струмочок коли ви почали через нього стрибати. Давайте ще пограємося з ним.

1. Стрибки у довжину з місця відштовхуючись двома ногами – відстань між мотузками можна збільшувати, в залежності від рівня виконання вправи дітьми (під час виконання першої вправи вихователь та музикальний керівник готують обладнання для виконання основних рухів).

Фіз: Ось чути пташиний гомін: горобців, зозулі, соловейка, диких качок.

Попросимо пташок допомогти відшукати проліски.

Горобчиків – під кущиком (цинць- цвірінь)

2. Підлізання під дугою правим та лівим боком. Д. – бр.

А може зозуля вкаже доріжку (ку-ку).

3. Ходити по г. лаві з переступанням через предмети. Д-5-6 р.

Чи весняна квітка заховалася на вузькій стежинці? Соловейко допоможи! (тьох-тьох).

4. Ходити по шнуру боком приставним кроком. Д-5-6 р.

А дикі качки бачили проліску? (кря-кря)

5. Ходити у присіді (як качки).Д-3-4 кр.*5-6 р.

Діти виконують вправи з звуконаслідуванням.

Рухлива гра “Знайди проліску”

Фіз.: Пташки не допомогли нам знайти проліску.

Мабуть квітка хоче, щоб ви самі знайшли її.

Сідаймо навшпиньки. Зплющуємо очі, скажемо примовку:

Десь тут проліска сховалась,

Ми йдемо її шукать,

1.2.3, проліску знайди!

(діти збирають проліски у кошик)

Гра повторюється 5 разів.

Заключна частина

1. Вправа на релаксацію. Виконується фізкерівником та дітьми під музику.

Фіз: Що це за музика? Вона нагадує, що треба відпочити. Уявіть себе проліскою.

Я перша квіточка весни.

Сонячне проміння торкається мене, гріє, пробуджує сили.

Я прокидаюся і починаю рости.

Я випускаю маленькі паростки, що тягнуться до сонця.

Я расту – расту.

Мої пелюстки починають гратися з вітерцем,
коливатися вліво-вправо, вперед-назад.

Так приємно дихати прохолодою.

Так хочеться кружляти в таночку!

Але ось наближається вечір.

Сонечко йде відпочивати, і всі проліски готуються до сну.

Закривають свої пелюстки. Засинають.

А тепер всі квіточки прокидайтеся, перетворюйтеся у діток,
повертайтеся у дитсадок.

2. Перешикування. Підведення підсумків.

Фіз.: Де ви були? Що шукали?

Що сподобалося? Не втомилися?

Яка радісна пора року – весна!

Скажемо весело:

Радіє все! Співає все!

Весна іде, тепло несе!

Діти під музику виходять з зали.

2.3. Методичні рекомендації до розробки та оформлення плану–конспекту ранкової гімнастики

В конспекті ранкової гімнастики не вказуються задачі але виділяються частини. Порядок запису вправ, дозування, темп, організаційно-методичні вказівки такі як і в плані-конспекті фізкультурного заняття.

Складаючи комплекс в першу чергу підбирають загально розвиваючі вправи, потім визначають які рухи будуть включені на початок ранкової гімнастики і в кінці її.

Ранкову гімнастику починають з короткочасної енергійної ходьби (30-50 с.), після ходьби біг в середньому темпі (20-40 с.), потім знов ходьба. Для профілактики плоскостопості виконують вправи ходьби на носках, внутрішній стороні стопи та інші (20-25 с.).

Група	К-сть вправ	Дозування вправ (кількість повтор.)	Серед. темп бігу	Повільний темп бігу	К-сть стрибків	Тривалість ранкової гімнаст.
Перша молодша	3-4	4-5	15-20 с.	до 50 с.	8-10	4-5 хв.
Друга молодша	4-5	5-6	20-25 с.	до 1 хв. 10 с.	12	5-6 хв.
Середня	5-6	6-8	25-30 с.	до 1 хв. 30 с.	16	6-8 хв.
Старша	6-7	8-10	30-35 с.	до 2хв. 30 с.	20	8-10 хв.
Підготовча	7-8	10-12	40-45 с.	до 3 хв.	24	10-12 хв.

Підбираючи вправи для комплексів ранкової гімнастики треба дотримуватись послідовності: на початку виконуються вправи, які потребують від дитини менших затрат зусиль (для розвитку м'язів плечового поясу, рук, спини) потім вправи з більшим навантаженням (для ніг і тулуба).

Закінчують гімнастику короткочасним бігом в середньому темпі, котрий змінюється ходьбою (30-50 с.). Під час ходьби слід давати вправи на дихання з рухами руками, такі вправи допомагають більш швидкому приведенню організму дитини в спокійний стан, під час виконання фізичних вправ дітей привчають правильно дихати.

Комплекси ранкової гімнастики для дітей середньої групи

Вересень

(з 1.09. по 15.09)

I. Ходьба. Легкий біг. Коорегуюча ходьба. Перешиккування в коло.

II. Загальнорозвиваючі вправи

1. «Руки нагору». В. п.: ноги злегка розставлені, руки вниз. Підняти руки нагору, подивитися на них, опустити, сказати «униз». Повторити 6 разів.

2. «Похитаємо головою». В. п.: ноги злегка розставлені, руки вниз. Послідовно нахилити голову в праву та ліву сторону. Повторити 8 разів.

3. «Постукай по колінам». В. п.: ноги на ширині пліч, руки вниз. Нахилитися, постукати по колінам, сказати «тук-тук», випрямитися. Повторити 4 рази.

4. «Пружинки». В. п.: ноги злегка розставлені, руки на поясі. Злегка присісти, розвести коліна, випрямитися. Повторити 4 рази.

5. «Пострибаємо». В. п.: ноги злегка розставлені, руки на поясі. Стрибки на двох ногах. Д. – 16 стрибків.

III. Перешиккування з кола. Ходьба один за одним.

(з 16.09. по 30.09)

I. Ходьба в колоні. Легкий біг. Ходьба на носках. Ходьба за першим і за останнім (змінювати напрямок 3 рази). Перешиккування в ланки.

II. Загальнорозвиваючі вправи

1. «Руки вперед». В. п.: ноги злегка розставлені, руки вниз. Підняти руки вперед, повернутися у вихідне положення, сказати «униз». Повторити 6 разів.

2. «По колінам». В. п.: ноги на ширині пліч, руки вниз. Нахилитися вперед, постукати по колінам, сказати «тук-тук», випрямитися. Повторити 6 раз.

3. «Нахили в сторони». В. п.: ноги на ширині пліч, руки на поясі. Нахилитися вправо (уліво), випрямитися. Повторити 6 разів.

4. «Нахили вперед сидячи». В. п.: сісти, руки на поясі. Нахил вперед, розвести руки в сторони, в. п. Повторити 6 раз.

5. «Стрибки». В. п.: ноги злегка розставлені, руки на поясі. 8 стрибків на місці на двох ногах, нетривала ходьба на місці і знову 8 стрибків.

III. Перешиккування з ланок у колону. Ходьба один за одним.

Жовтень (з 1.10. по 15. 10)

I. Ходьба в колонні по одному. Коорекційна ходьба. Легкий біг. Підскоки. Перешикування з колони по одному в ланки.

II. Загальрозвиваючі вправи

1. В.п. ноги на ширині плечей, руки вниз.
1-2- оплеск над головою. 3-4 – в.п. Дозування – 6 р.
2. В.п. – основна стійка.
1-2 “пружинка”, оплеск праворуч, 3-4 – теж ліворуч. Дозування – 6 р.
3. В. п. – о.с.
1-2 – підняти праву ногу зігнуту в колінному суглобі, оплеск під ногою.
3-4 – те ж лівою. Дозування – 6 р.
4. В. п. – о.с.
1-2 – нахил вперед, оплеск за ногами. Дозування – 6 р.
5. В.п. – сидячи на підлозі
1-2 – “сховалися”, обхопити ноги двома руками.
3-4 – в.п., руки в сторони.
6. В.п. - основна стійка.
1-4 – стрибки на двох ногах. Д. - 16 рах.

III. Перешикування. Ходьба з виконанням рухів руками

“Каченята” (з 16.10. по 31. 10)

I. Ходьба в колонні по одному. Коорекційна ходьба. Танцювальні кроки. Легкий біг. Підскоки. Перешикування з колони по одному в ланки.

II. Загальрозвиваючі вправи

1. В.п. – руки вгору, зігнуті в ліктях
1-4 – стискання пальців в кулаки
5-8 – руки до грудей, піднімання ліктей.
1-4 – присідання з рухами зігнутих в ліктях рук вздовж тулубу
5-8- оплески. Дозування – 4 р
2. В.п. руки на поясі,
1-2. пружинка з нахилом праворуч.
3-4 – теж ліворуч. Д – 4 р.
3. Виставити ногу вперед, руки вперед.
1-2 – праву,
3-4 – ліву. Д. – 4.
4. Підскоки на місці. Д – 8 р.
5. Кружляти на навколо себе – 8 рах.
Повторити комплекс ще раз.

III. Вправи на відновлення дихання. Перешикання. Крокування в колонні по одному.

Комплекси ранкової гімнастики потрібно міняти через два тижні, але цей строк може коливатись в залежності від інтересу і засвоєння вправ. Всі вправи повинні бути вивчені заздалегідь на фізкультурних заняттях.

Ранкову гімнастику слід урізноманітнювати вправами з предметами: м'ячі, обручи, прапорці та інші, а також слід виконувати ранкову гімнастику під музичний супровід. Музика допомагає більш чіткому і виразному виконанню вправ, обумовлює їх темп і викликає життєрадісний, бадьорий настрій.

В дошкільних закладах після денного сну проводять гімнастику пробудження (за М. Єфименко). Головна схема проведення гімнастики пробудження – від розслаблених, горизонтальних положень до вертикальних, активніших, далі – ходьба, біг (зразок б).

Зразок б

Варіант гімнастики пробудження за мотивами української гри.

«Шевчик»

(варіант гімнастики пробудження)

Це типовий ігровий комплекс ранкової гімнастики, де дітям надається змога вжитися у пропонований образ (у даному разі - шевчика), ще раз почути прекрасний український фольклор і виконати рухи, що найкраще відповідають їхньому вранішньому фізичному стану.

До кожного конкретного заняття вихователь не повинен спеціально розучувати з дітьми тексти віршів, пісень. Словесний зміст гри діти мають сприймати природно, як улюблену, але не знану від слова до слова казку.

Композиційний зміст гри може доповнюватися, ускладнюватися, щоб при організації рухової діяльності дітей було збережено природну логіку формування рухів, що, власне, складає зміст першої заповіді авторської програми, діти вповзають до залу на низьких - "чотирьох" і розміщуються так, щоб було зручно і водночас усі бачили педагога. Малюки вкладаються у традиційну початкову позу гімнастики пробудження - позу лежачи на спині (дівчатка - "баби", хлопчики - "діди"). Педагог промовляє текст гри, віршовані рядки, діти відповідно до них виконують вправи.

1. *Вирішили дід з бабою один на одного подивитися, очима посміхатися:*

Коляд, коляд, коляда,
Дід на бабу погляда,
А баба не дивиться
Та на діда кривиться.

В. п. лежачи на спині - повороти головою вліво - вправо.

2. *А потім дід з бабою почали собі думати, чим зайнятися. І вирішили черевики собі пошити. Розмістилися зручненько долілиць та й почали шкіру у воді мочити, струшувати:*

А чи бачив ти, як шевчик шкіру у воді мочить?

Ой так, братику, шкіру у воді мочить.

З в. п. лежачи на спині, переверот на живіт - м'які, плавні рухи руками в сторони (вліво - вправо), вгору і вниз з легким прогинанням у плечовому поясі.

3. *А потім наші вмілі шевчики шкіру розтягувати стали, щоб тонка була, але міцна.*

А чи бачив ти, як шевчик шкіру натягає?

Ой так, братику, так шкіру натягає.

В. п. лежачи на животі - одночасне піднімання розведених у сторони рук і ніг; легке пересування руками по підлозі приставним способом за годинниковою стрілкою і проти неї.

4. *Багато роботи у шевців, ось, наприклад, шкіру поскладати на полочки треба.*

А чи бачив ти, як шевчик шкіру складає?

Ой так, братику, так шкіру складає.

В. п. лежачи на животі, руки в упорі на передпліччя - відвести тулуб назад, прогнутися.

5. *Багато роботи, ой багато роботи. Час уже й черевички шити. Ось зараз візьмемо голочку (це педагог), втягнемо у не"! ниточку (ниточка - діти), а там справа піде: куди голочка, туди й ниточка.*

А чи бачив ти як шевчик ниточку вдіває?

Ой, так братику, так ниточку вдіває.

Повзання по-пластунському (діти рухаються за педагогом).

6. *Нумо, перевіримо, чи міцні у нас будуть черевички...*

А чи бачив ти, як шевчик черевики перевіряє?

Ой так, братику, так перевіряє.

Діти знову перевертаються на спину, руками охоплюють і притискають до живота стегна й гомілки - ритмічно погойдуються вперед - назад.

7. *Ні, ще міцніше треба підошву пришити...*

А чи бачив ти, як шевчик черевики шиє?

Ой так, братику, так черевики шиє.

Діти переходять у в. п. сидячи, руки в упорі ззаду, ногами виконують "ножиці".

8. *І цвяшки треба міцненько позабивати...*

А чи бачив ти, як шевчик цвяшки забиває?

Ой так, братику, так цвяшки забиває.

Діти переходять "на чотири", повзають, пристукуючи по підлозі кулачками і примовляючи "тук-тук-тук".

9. *Хочеться шевцям, щоб черевички нарядні були, усім подобалися. Треба їх приміряти.*

Діти, сидячи на підлозі, імітують взування черевиків на кожну ногу, розглядають їх, задоволено погойдують голівками, усміхаються.

10. *У таких гарних черевичках і на свято можна піти...*

А чи бачив ти, як шевчик у свято танцює?

Ой так, братику, так у свято танцює.

Діти підводяться в основну стійку, кілька секунд стоять із заплющеними очима, уявляючи за описом педагога, яке буде гарне свято, як добре танцюватиметься на ньому у нових черевичках. Педагог пропонує пройтися у нових черевичках - спробувати, чи зручні вони. Виконуються різновиди ходьби з різними плавними рухами рук.

2.4. Методичні рекомендації до розробки та оформлення сценарію спортивного свята

Спортивне свято в дитячих садках уявляє собою демонстрацію здорового життєрадісного стану дітей і їх досягнення в формуванні рухових навичок.

Основу програми фізкультурного свята повинні складати веселі рухливі ігри та різнобічні фізичні вправи, які відображають придбані дітьми рухові навички.

Свято повинно бути результатом регулярної, систематичної роботи з дітьми.

Свято виділяється на фоні повсякденного життя нарядно оформленим спортивним залом, майданчиком. В процесі самого

свята велику роль відіграє музика, що створює емоційний підйом і об'єднує дітей веселим, бадьорим настроєм.

Перша частина свята може бути побудована в формі музичного параду. Рухи дітей виконуються разом з піснями, віршами. Потім діти можуть демонструвати свої досягнення в іграх та вправах. Можна включити веселі атракціони.

Друга частина свята може бути організована у формі спектаклю з участю дорослих і дітей. Важливим компонентом цієї частини є сюрпризні моменти: поява казкового героя, фокусника.

В заключній частині свята можна провести заключний танець, коли діти запрошують на площадку своїх батьків, гостей, вихователів.

Загальна тривалість свята не повинна складати більш ніж 45 хв. – 1 година.

Зразок 7

Сценарій фізкультурного свята для дітей середньої та старшої груп

Діти збираються біля центрального входу дитячого садка.

Вступна частина	
Ведуча:	Сьогодні хлопчики й дівчатка в нас буде фізкультурне свято!
Дитина:	Щоб рости і гартуватись, І міцніти як броня, Треба друзі нам займатись Фізкультурою щодня.
Основна частина	
Ведуча:	Фізкультурне свято в нас буде на спортивному майданчику. А щоб дійти до нього, треба подолати перешкоди. І щоб веселіше було це робити, заспіваймо веселі пісні. Діти, співаючи йдуть на майданчик. Починаються змагання. Поділившись на команди, дошкільнята долають усі перешкоди, які споруджено на території садка. Весела естафета наближається до входу в садок, звідки назустріч виходить схвильована вчителька.
Вихователь:	Ой Біда!

Ведуча:	Що сталося?
Вихователь:	Десь пропав прапор нашого свята. Що робити? Без прапора не можна фізкультурне свято починати! Хто ж його взяв?
Шапокляк:	Я взяла!
Ведуча:	Для чого?
Шапокляк:	Хочеться вам пустувати, Забавляйтесь і співати? Цього я аж ніяк не можу допустити. Гей! Е – гей! А може ще й знайду в садку серед дітей Собі помічників. Егей! Що допоможуть мені капості робити. Цей фізкультурний прапор Треба загубити.
Ведуча:	Діти, діти що ж робити? Треба бабу Шапокляк щільно оточити. Діти оточують Шапокляк, вона хоче вийти, а вони її не відпускають.
Шапокляк:	Добре, я віддам прапор, тільки спершу скажіть мені: ви ранкову гімнастику вмієте робити?
Діти:	Вміємо!
Шапокляк:	Якщо побачу, що ви її добре робите, тоді віддам прапорець.
Ведуча:	Що ж діти, покажемо старій Шапокляк що ми вміємо? Діти виконують вправи під пісню-танок “Ранкова гімнастика”

<p>I. Щоб здоров'я було у всіх завжди в порядку (діти стоять в колі, йдуть по колу) Люблять діти в садку ранкову фіззарядку <i>Приспів:</i> (виконують вправи, про які йдеться в приспіві) Весело стрибати – так. Руки піднімати – так. Присідати, уставати. Знову весело стрибати – так!</p>	
<p>II. Добре нам малюкам. Гуртом робити вправи. (виконують нахили тулуба, 1-2-3, 1-2-3 – вправо-вліво-вправо тримаючись за руки) <i>Приспів:</i></p>	
<p>III. Не хворіти щоб нам. В ліжку не лежати. (піднімаються навшпиньки та опускаються) Дужими щоб рости. Треба вправи знати.</p>	
Шапокляк:	Мені сподобалось. Мабуть, доведеться віддати. Шапокляк віддає прапор ведучій.
Ведуча:	Можна піднімати прапор. Діти струнко! Підняти прапор! Лунає спортивний марш. Прапор піднято. Перш ніж почнуться змагання, я хочу оголосити склад журі. А тепер розпочинаються змагання!
Шапокляк:	А мені можна залишитися?
Ведуча:	Ну то як, діти? Нехай залишається?
Діти:	(разом) Так!
Ведуча:	У цей святковий добрий час До гри запрошуємо вас! Ведуча викликає чотирьох дітей із старших груп. Вони виконують першу вправу: хлопчики крутять обруч, дівчатка стрибають через скакалку. Змагання називається “Хто більше”
Шапокляк:	І я так можу. (стрибає, але в неї нічого не виходить, усі сміються)
Ведуча:	Ще у мене є завдання: Тож виходьте на змагання! Змагання називається “Зроби сонечко”. (“Сонечко” в цьому змаганні може брати участь до восьми дітей. Перемагає той, хто першим виконає завдання.

	<p>Поки журі підбиває підсумки, трохи відпочинемо й подивимося, що підготувала для нас група підтримки. У групі підтримки беруть участь вихованці середньої групи. Вони виконують вправи з м'ячем та султанчиками.</p> <p>Дякуємо! Ви чудово підтримали нас. Шапокляк, а в тебе є якийсь сюрприз для наших дітей?</p>
Шапокляк:	<p>Так! Я знаю такі загадки, які ніхто не зможе відгадати. Ось послушайте: Я усіх обшиваю, Сама одягу не маю. (голка)</p> <p>Хлопці б'ють мене ногами, А дівчатка б'ють руками. Та від цього я не плачу, Я – дзвінкий веселий... (м'ячик)</p> <p>В небі ластівка летить, Листя тихо шелестить, Воду п'є лелека, Сонце палить ... (спека)</p> <p>Дозріває жито. Яка пора? (літо)</p>
Шапокляк:	<p>Молодці, мої малятка. Відгадали всі загадки.</p>
Ведуча:	<p>Загадки дітки відгадали. В атракціон ми ще не грали. Зіграємо?</p>
Діти:	<p>(разом) Так!</p>
Ведуча:	<p>Цей атракціон буде для найменших учасників наших змагань (для дітей середньої групи).</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. треба зібрати якнайшвидше всі кубики (ведуча висипає багато кубиків, які діти на її сигнал мають зібрати). 2. Гра “Зайченята”. Змагатися виходять 10 дітей. Це – “зайченята”, їм треба дострибати до стільців, які стоять на відстані 2-3 метри. Хто перший дострибає, той і виграє.

Заклучна частина

<i>Ведуча:</i>	До кінця іде вже свято. Слово суддям треба дати!
<i>Журі:</i>	Раз, два, три, чотири, п'ять – Важко бали рахувати. Наші діти спритні й дужі, І кмітливі вони дуже Що вже нам було робити? Треба всіх нагородити. <i>(Усім дітям вручають медалі)</i>
<i>Ведуча:</i>	Опустимо прапор фізкультурного свята! (діти, бажано хлопчик і дівчинка, які найбільше відзначились у змаганнях, опускають прапор. Під мар всі діти йдуть з майданчика)

Розділ 3

Методичні рекомендації до проведення аналізу фізкультурного заняття в дошкільних закладах

3.1. Аналіз відкритого заняття з фізичної культури

Для оволодіння вмінням аналізувати проведення фізкультурного заняття необхідно виконувати наступний об'єм роботи в указаній послідовності:

- проаналізувати конспект фізкультурного заняття;
- проаналізувати проведення практикантом самого заняття;
- написати “розгорнутий” аналіз.

Схема аналізу конспекту заняття

1. Аналіз задач заняття:

- відповідність задач робочому плану, умовам проведення;
- правильність їх формування.

2. Загальна форма конспекту.

3. Аналіз граfi “зміст”:

- правильність запису підібраних вправ;
- якість і кількість підібраних вправ в підготовчій частині, їх відповідність руховим можливостям дітей, поставленим задачам, чи забезпечують вони загальну функціональну готовність до виконання основної частини заняття;
- в основній частині конспекту аналізується зміст і якість підібраних вправ і рухливих ігор, чи забезпечують вони рішення задач уроку;
- наявність підводячих і допоміжних вправ;
- зміст заключної частини конспекту, чи відображають підібрані засоби специфіку заключної частини.

4. Аналіз граfi “дозування” – доцільність застосованого навантаження з урахуванням віку, статі, підготовленості дітей та розподілу часу на вирішення задач заняття.

5. Аналіз граfi “організаційно-методичні вказівки” – наявність і доцільність запису: по методам організації дітей, організація виконання вправ, застосована інтенсивність та потужність роботи, особливості виконання вправ.

Схема аналізу проведення фізкультурного заняття

1. Тип заняття (за освітніми завданнями – ознайомлення з новим матеріалом, повторення пройденого, заняття контрольного

характеру; за змістом і методом проведення вправ – змішаного, в ігровій формі, в сюжетній формі).

2. Програмовий матеріал

- відповідність до плану-конспекту;
- доступність;
- чіткість, конкретність;
- наявність оздоровчих і виховних задач.

3. Підготовка до заняття інструктора з фізичної культури

- наявність плану-конспекту, ретельність його розробки;
- підготовка місця для заняття і фізкультурний інвентар;
- зовнішній вигляд дітей та інструктора з фізичної культури.

4. Організація заняття:

- чи вчасно почалося і закінчилося заняття;
- як практично було розподілено час на окремі частини заняття;
- як були розташовані діти на занятті та які використані способи організації їх для виконання вправ;
- чи раціонально використовувалися приміщення та інвентар.

5. Проведення заняття

- якою мірою були вирішені завдання навчання рухів та закріплення навичок та умінь у дітей;
- як вихователь реалізував на практиці принципи навчання;
- чи відповідали і якою мірою методи навчання вікові та підготовленості дітей, етапові навчання, характерові вправ;
- чи вмів вихователь запобігати помилкам та виправляти їх у дітей, чи забезпечує страхування під час виконання вправ;
- як вирішувались оздоровчі завдання;
- як регулювалось фізичне навантаження;
- тривалість усього заняття і кожної частини.

6. Поведінка і стан дітей

- організованість та дисциплінованість групи, стосунки з однолітками;
- якою мірою виявлялися увага, активність, ініціатива, наполегливість;
- самопочуття і настрої дітей.

7. Поведінка вихователя під час проведення заняття

- зовнішній вигляд викладача;
- якість показу та пояснення вправ;
- вміння бачити всю групу, контролювати самопочуття та поведінку дітей;

- уміння володіти голосом, культура мови;
- уміння дотримуватись педагогічного такту, відповідного тону у поведінці з дітьми;
- характер проведення заняття (впевнено, невпевнено), настрої вихователя.

8. Результат заняття

- виконання поставлених завдань;
- засвоєння дітьми програмового матеріалу;
- загальна і моторна щільність заняття.

Після проведеного аналізу, студент-практикант повинен написати загальні висновки і пропозиції до виправлення недоліків та удосконалення методики проведення фізкультурного заняття. З висновками і пропозиціями по проведенню заняття повинен бути ознайомлений студент, який проводив це фізкультурне заняття.

Студенти повинні знати, що є велика кількість показників за якими можна оцінити проведення фізкультурного заняття. В практиці фізкультурне заняття оцінюють за допомогою хронометражу визначаючи загальну та моторну щільність уроку та за допомогою пульсометрії.

3.2. Методика проведення хронометражу заняття з фізичної культури

Хронометрування використовується як самостійний метод педагогічного спостереження для того, щоб визначити використання часу уроку на різні види діяльності інструктора або дітей. Окрім того, воно може бути використане і як доповнення до візуальних спостережень для повнішого аналізу й оцінки заняття з фізичної культури.

У процесі хронометрування реєструються такі види діяльності:

1. *Дії з організації заняття.* Фіксується час, що витрачається на шикування і перешікування для виконання наступних вправ (за винятком стройових вправ, які учень опановує як навчальне завдання), установку і прибирання снарядів, роздавання і збирання спортивного інвентарю, переходи до місць занять, розрахунки і підготовку до гри.

2. *Передача і сприйняття інформації.* Вислуховування пояснень і зауважень, спостереження за показом вправ. Короткі репліки і вказівки, що тривають менше 5 секунд, можуть не фіксуватись.

3. *Виконання фізичних вправ.* Фіксується точний час роботи дитини, за яким здійснюється спостереження. Кожна його спроба. Те ж саме й під час проведення естафет, рухливих і спортивних ігор, у яких на безпосередню рухову діяльність витрачається обмежений часом, а більшу частину часу дитина очікує своєї черги. У рухливих іграх, що характеризуються активною діяльністю, записується час від початку і до кінця.

4. *Відпочинок і очікування учнем черги для виконання завдання.* Фіксується час, що спеціально організується вчителем для регулювання фізіологічного навантаження. Паузи, впродовж яких дитина очікує виконання наступної спроби, також вважаються відпочинком. Їх тривалість має бути педагогічно виправданою й не перевищує часу, необхідного для відновлення оперативної працездатності дитини.

5. *Простої.* Всі нерационально та невиправдані втрати часу з вини вчителя або учня: запізнення на заняття, пошук інвентарю, порушення дисципліни, паузи між вправами, тривалість яких є педагогічно невиправданою, тобто перевищує час, що є необхідним для відновлення оперативної працездатності учня тощо.

Під час підготовки і проведення хронометражу доцільно дотримуватись таких **правил**:

- заздалегідь визначити об'єкт спостереження – група, час, обсяг роботи;
- підготувати бланк протоколу, секундомір, планшет для зручності запису й письмове приладдя;
- визначити, за ким з дітей буде проводитись спостереження;
- обрати зручне місце для спостережень;
- заповнити шапку протоколу;
- згідно початку заняття увімкнути секундомір і вимкнути його після організованого виходу дітей з місця занять. Впродовж заняття відмічається час закінчення кожного виду діяльності й переключення уваги на інший вид діяльності (секундомір при цьому не вимикається). Зафіксований часовий показник записується до другої колонки протоколу, а до першої колонки вносяться відомості про зміст заняття в короткій формі (зразок 8).

ПРОТОКОЛ

хронометрування заняття з фізичної культури

у _____ групі дошкільного закладу № _____

За списком у групі: _____

Присутніми були: _____

Завдання заняття з фізичної культури:

- 1.
- 2.
- 3.

Прізвище вчителя _____

Прізвище учня, за яким спостерігали _____

Прізвище хронометриста _____

Види діяльності	Час закінчення дії	Тривалість видів діяльності				
		Виконання фізичних вправ	Передача та сприйняття інформації	Організація діяльності	Відпочинок	Простий
Підготовча частина						
Шикування	1'40"					1'40"
Стройові вправи	2'50"	1'10"				
Ходьба	3'25"	35"				
Вправи в русі	4'40"	1'15"				
Разом за заняття:						

– опрацювати протокол. Необхідно вирахувати різницю між послідовно зафіксованими показаннями секундоміра з точністю до секунди та записати цей показник у відповідну графу (напроти зафіксованого в другій графі часу). Сумують всі показники в кожній колонці;

– визначити загальну (корисну) і рухову (моторну) щільності заняття (або його частин).

Загальна щільність заняття – це відношення часу, що був витрачений на всі види педагогічно виправданої діяльності, до

тривалості уроку. Педагогічно виправданими витратами часу вважаються: час виконання фізичних вправ, час передачі та сприйняття інформації, час допоміжних дій та організації діяльності учнів, а також час, що є необхідним для відпочинку учнів.

Моторна щільність заняття – це відношення часу, що витрачається на виконання фізичних вправ, до загального часу заняття.

3.3. Методика визначення фізіологічної кривої фізичного навантаження на занятті з фізичної культури

Об'єктивними показниками реакції організму на фізичні навантаження в процесі занять фізичними вправами вважаються показники частоти серцевих скорочень (ЧСС), частоти дихання, артеріального тиску, електрокардіографії тощо. Найпростішим і найдоступнішим вважається дослідження фізіологічної кривої уроку фізичної культури за показниками ЧСС.

Показники пульсу визначаються, як правило пальпаторно, пульс підраховується, переважно, за 10-15 секунд з подальшим перерахунком на 1 хвилину.

Під час підготовки й проведення спостережень рекомендується дотримуватись низки правил:

1. Визначати об'єкт спостереження – у міру дисциплінованого й активного учня. За умов проведення комплексного аналізу уроку, показники ЧСС доцільно визначати в учня, який є об'єктом спостережень для хронометрування уроку.
2. Підготувати протокол (*зразок 9*), секундомір, письмове приладдя.
3. Заповнити вихідні дані протоколу.
4. Визначити показник пульсу перед уроком (в положенні сидячи, після 2-3 хвилин пасивного відпочинку).
5. Провести серію реєстрацій ЧСС впродовж уроку, виконуючи низку вимог:
 - підходити до місця роботи учня, а не підкликати його до себе;
 - брати показники ЧСС не через рівні проміжки часу, а до і після виконання окремих серій вправ;
 - під час тривалої роботи (наприклад, у грі) реєструвати ЧСС до і після навантаження;
 - брати показники ЧСС після закінчення кожної частини уроку.
6. Визначити показники ЧСС після закінчення уроку.

7. По ходу визначення ЧСС у першій графі протоколу фіксувати відповідний вид діяльності учня.
8. Опрацювати протокол, записавши всі показники ЧСС у перерахунку на 1 хвилину.
9. Накреслити пульсограму.
10. Завершити роботу аналізом пульсограми з оцінкою фізіологічної кривої та висновками.

Здійснюючи аналіз, особливу увагу звернути на:

- режим занять під час виконання різноманітних вправ і величини показників ЧСС;
- ступінь відновлення ЧСС в період відпочинку;
- грамотність проведення заключної частини уроку в плані відновлювальних процесів;
- оцінку тренувального ефекту окремих завдань.

Зразок 9

ПРОТОКОЛ

визначення показників ЧСС

у _____ групі дошкільного закладу № _____

За списком у групі: _____

Присутніми були: _____

Завдання заняття з фізичної культури:

- 1.
- 2.
- 3.

№ з/п	Вид діяльності	Час вимірювань	ЧСС, уд./хв..	
			за 10"	за 1'
1.	На початку заняття	0'40"	12	72
2.	Після комплексу ЗРВ	8'20"	18	108
3.				
4.				
5.				
6.				
7.				
8.				

Прізвище вчителя _____

Прізвище учня, за яким спостерігали _____

Прізвище спостерігача _____

Розділ 4

Методичні рекомендації щодо проведення науково-дослідної роботи під час проходження педагогічної практики в дошкільних навчальних закладах

Студент-практикант може підготувати одне з запропонованих завдань науково-дослідної роботи:

1. Вивчення досвіду роботи інструктора з фізичного виховання в дошкільному навчальному закладі.

При виконанні даного завдання студент повинен зібрати інформацію про роботу інструктора з фізичного виховання і відповідно її оформити (біографія, перспективні напрямки роботи, індивідуальні особливості в методиці проведення занять з фізичної культури та інших форм фізичного виховання). Обов'язково надати план-конспект одного з занять фізичної культури, розробленого інструктором з фізичного виховання, можливо комплексів ранкової гімнастики, сценарію спортивного свята чи розваги. Вимогою до оформлення даної інформації є наявність фотоматеріалів та відеозйомка проведення одного з занять фізичною культурою інструктором з фізичного виховання.

2. Контроль за рівнем розвитку фізичних якостей дітей дошкільного віку.

При виконанні даного завдання студенту-практиканту необхідно ознайомитись з середніми показниками розвитку фізичних якостей дітей дошкільного віку (програма “Малюток”) (таблиця 1).

Таблиця 1

Середні показники рівня розвитку фізичних якостей у дітей віком від трьох до шести років

Вікова група	біг 10 м, с.	біг 20 м, с.	біг 30 м, с.	Стрибки у довж. з місця, см.	Стрибки у довж. з розбігу см.	Стрибки у висоту з розбігу см.	Кидання торбинок з піском на дальність, м.
Друга молодша	3,7 –4.2	–	–	45-55	–	–	3,0 – 5,0
Середня	3,4-3,7	5,4-6,0	8,5-9,5	70-80	–	-	3,5-6.5
Старша	3,1-3,4	5,0-5.4	7,5-8,0	80-90	130-150	30-40	5,5-9

Провести тестування в групі, за якою закріплений студент-практикант. Дати аналіз рівня розвитку фізичних якостей, як окремої дитини, так і загальний рівень розвитку фізичних якостей дітей відповідно до їх віку (за допомогою знань отриманих на заняттях з метрології).

При аналізі загального рівня розвитку фізичних якостей дітей дошкільного віку пропонуємо застосовувати наступні методи математичної статистики:

- середнє арифметичне (\bar{x});
- стандартне відхилення (S);
- стандартна помилка середнього арифметичних ($S_{\bar{x}}$);
- t – критерій Ст'юдента (t);
- рівень значимості вимірів (p).
- коефіцієнт варіації (V).

На основі отриманих даних, їх аналізу студент-практикант робить загальний висновок щодо рівня розвитку фізичних якостей в даній віковій групі. Розробляє практичні рекомендації щодо підвищення ефективності навчального процесу з фізичного виховання для дітей даної групи та індивідуально для кожної дитини.

3. Контроль за рівнем розвитку координації рухів дітей дошкільного віку.

При виконанні даного завдання студенту-практиканту необхідно підібрати методики дослідження координації рухів. Це може бути нова фізична вправа (відповідна до віку дитини), можливо використовувати тест на точність попадання в ціль (кидки м'ячем в кільце) (з 10 кидків кількість влучних).

Рівень розвитку координаційних здібностей можливо визначати за точністю відтворення параметрів рухової координації (часового, просторового, силового) за допомогою таких методик дослідження, як кінематометрія, хронометрія, динамометрія.

4. Характеристика рухового режиму дошкільного навчального закладу.

- скільки занять фізичної культури проводиться в кожній групі за тиждень;
- скільки занять фізичної культури на свіжому повітрі проводиться в кожній групі за тиждень;

- скільки занять хореографією проводиться в кожній групі за тиждень;
- скільки раз на тиждень проводяться рухливі розваги;
- скільки раз на тиждень (місяць) проводяться піші переходи;
- чи достатня моторна щільність заходів фізичного виховання;
- різноманітність заходів фізичного виховання (перерахувати види);
- зробити загальний висновок про вид рухового режиму дошкільного навчального закладу.

5. Характеристика рухового режиму закріпленої групи.

Заходи фізичного виховання (на тиждень)	заплановано	реально проводиться
заняття ранковою гімнастикою		
заняття фізичною культурою		
заняття хореографією		
заняття фізичною культурою на свіжому повітрі		
рухливі розваги		
піші переходи		
тривалість рухового компоненту		
інші види рухової активності		
Вид рухового режиму:		

6. Моторна щільність заняття з фізичної культури (студента-практиканта).

7. Аналіз фізичного розвитку дітей закріпленої групи (за 2-3 роки) за показниками зросту та ваги.

8. Аналіз фізичної підготовленості дітей (за 2-3 роки).

ДОДАТКИ

ЗВІТ

студента

за педпрактику, проведену в _____

I. Навчальна робота

1. Скільки відвідав фізкультурних занять у інструктора з фізичної культури, в яких вікових групах?
2. З якими формами роботи з фізичного виховання в дошкільному навчальному закладі Ви ознайомились?
3. Скільки було проведено самостійно занять з фізичної культури, ранкових гімнастик, фізкультурних свят і в яких вікових групах?

II. Методична робота

4. З якими нормативно-правовими документами, що регламентують роботу дошкільного закладу Ви ознайомились?
5. Що зроблено з методичної роботи?
6. Яку психолого-педагогічну та методичну літературу прочитали і проаналізували під час педпрактики.

III. Виховна робота

7. Який виховний захід ви провели в вашій закріпленій групі?
8. Які форми з фізичного виховання проводяться вихователями групи?
9. Скільки ви самостійно провели рухливих ігор під час ранкової та вечірньої прогулянок, які?

IV. Висновки (у вигляді відповідей на запитання)

1. Чи вважаєте Ви себе підготовленим до роботи в навчальному дошкільному закладі? (відмінно, добре, задовільно, недостатньо)
2. Якими сторонами підготовки Ви краще володієте? (теоретичною, методичною, організаційною)
3. Які труднощі навчально-виховного характеру Ви відчували в ході педагогічної практики?

4. Що Вас найбільше приваблює в роботі інструктора фізичної культури в дошкільному навчальному закладі?
5. Що не подобається в роботі інструктора фізичної культури?
6. Знання яких предметів в найбільшій мірі Ви використовували в період практики?
7. Чи вважаєте Ви, що професія інструктора з фізичної культури творча? Як Ви це розумієте?
8. Хто надав Вам найбільшу допомогу (організаційну, методичну, консультаційну) в період педпрактики? В чому це проявилось?
9. Які рекомендації та побажання Ви висловлюєте методистам факультету з приводу більш якісної підготовки студентів до роботи інструктора з фізичної культури в дошкільному навчальному закладі?

ХАРАКТЕРИСТИКА

Студента –практиканта _____

Кількісні та якісні показники виконаної роботи за період практики

Найбільш сформовані професійні уміння та навички

Недостатньо сформовані професійні уміння та навички

Загальний рівень підготовки студента

Завідуюча дошкільним навчальним закладом:

М.П.

Інструктор з фізичної культури:

Вихователь групи:

ТАБЕЛЬ ПІДСУМКОВИХ ОЦІНОК

Студента _____ групи _____

№ п/п		оцінка	Підпис відповідального
1.	Відношення до практики. Виконавча та трудова дисципліна		
2.	Навальна робота		
	заняття з фізичної культури		
	ранкова гімнастика		
	спортивне свято		
	рухливі ігри		
3.	Виховна робота		
4.	Науково-дослідна робота		
5.	Стан документації		
	Загальна оцінка з педпрактики		

Література

1. Арефьев В.Г. Самостійна робота студентів під час педагогічної практики : навчально-методичний посібник для студентів факультету фізичного виховання / В.Г. Арефьев, В. І. Куриш, Н.Д. Михайлова. – К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2007. – 104 С.
2. Богініч, О.Л. Природа і рух [Текст] : посібник для батьків дошк. та соц. педагогів / О. Л. Богініч, Г. В. Беленька. – К. : Кобза, 2003. – 192 с.
3. Вільчковський, Е.С. Теорія і методика фізичного виховання дітей дошкільного віку [Текст] : Навч. посібник для студ. дошкіл. фак. вузів / Е. С. Вільчковський, О. І. Курок. – вид. 2-е, перероб. та доп. – Суми : Університетська книга, 2004. – 428 с.
4. Джерельце здоров'я [Текст] : Навч. посібник до програми "Малютко-здоров'ятко" / Уклад. Л.Г. Шевцова. – Запоріжжя : Вид.-книготорг. підпр. "Ліпс", 2005. – 40 с.
5. Дитячі ігри та розваги [Текст] : Посіб. для педагогів, дітей та батьків. / Упоряд. І. Січовик. – К. : Просвіта, 2004. – 424 с.
6. Дошкільне тіловиховання. Вплив рухової активності на здоров'я дитини дошкільного віку [Текст] : [посібник для працівників дошкільних навч. закладів, студ. та батьків]. – Тернопіль : Мандрівець, 2008. – 184 с.
7. Єфименко М. Театр фізичного виховання (ігровий метод) // Дошкільне виховання. – 1994. – № 1. – С. 4.
8. Єфименко М. Через рух та гру до формування людини майбутнього // Дошкільне виховання. – 1994.– № 4. – С. 12.
9. Здоровьеформирующее физическое развитие. Развивающие двигательные программы для детей 5-6 лет [Текст] : Пособие для пед. дошк. учреж. / Науч. ред. Безруких М.М. – М. : Владос, 2001. – 336 с.
10. Зинатулин, С.Н. Планирование и конспекты занятий по обучению детей регуляции дыхания [Текст] : Метод. пособие / С. Н. Зинатулин. – М. : Айрис-пресс, 2007. – 64 с. + 16 с. вкл. – (Дошкольное воспитание и развитие).
11. Кожухова, Н.Н. Воспитатель по физической культуре в дошкольных учреждениях. [Текст] : Учеб.пособие для пед.вузов. / Н. Н. Кожухова, Л. А. Рыжкова, М. М. Самодурова. – М. : Академія, 2002. – 320 с. – (Высшее образование.).
12. Кожухова, Н.Н. Теория и методика физического воспитания детей дошкольного возраста: Схемы и таблицы [Текст] /

- Н. Н. Кожухова, Л. А. Рыжкова, М. М. Борисова. – М. : Владос-Пресс, 2003. – 192 с.
13. Кондратьева И. Как проводить физкультурные занятия // Дошкольное воспитание. – 1996.– № 6. – С. 22 – 24.
 14. Крусева, Т.О. Справочник инструктора по физической культуре в детских дошкольных учреждениях. [Текст] / Т. О. Крусева. – Росто-на-Дону : Феникс, 2005. – 253 с.
 15. Кудрявцев В.Г., Егоров Б.Б. Развивающая педагогика оздоровления. – М.: Линка – Пресс, 2000.– 290 с.
 16. " Малятко": програма виховання дітей дошкільного віку. – К. 1999. – 80 с
 17. "Малятко-здоров'ятко" [Текст] : Комплексна програма формування культури здоров'я дітей дошкільного віку / Н. Ф. Денисенко, В. О. Музирова, Л. Г. Шевцова, Л. Д. Мельник. – Запоріжжя : Вид.-книготорч. підп. "Ліпс", 2004. – 68 с.
 18. Нетрадиционные методы оздоровления дошкольников // Дошкольное воспитание. – 1996. – № 10. – С. 27-30; № 11. – С. 21-25.
 19. Пензулаева, Л.И. Оздоровительная гимнастика для детей дошкольного возраста (3-7лет.) [Текст] : Пособие для педагогов дошкольных учреждений. / Л. И. Пензулаева. – М. : ВЛАДОС, 2001. – 128 с.
 20. Пензулаева, Л.И. Подвижные игры и игровые упражнения для детей 5-7 лет [Текст] : Пособие для педаг. дошкол. учреж. / Л. И. Пензулаева. – М. : Владос, 2002. – 112 с.
 21. Печерская, А.Н. Празники в детском саду [Текст] : Сценарии, игры, викторины / А. Н. Печерская. – М. : РОСМЭН, 2000. – 79 с.
 22. Планування навчально-виховної роботи за експериментальною програмою формування культури здоров'я дітей дошкільного віку "Малятко-здоров'ятко" [Текст] : Метод рекомендації на допомогу вихователям / Денисенко Н.Ф. та ін. – Запоріжжя : Вид.-книготорч. підп. "Ліпс", 2004. – 68 с.
 23. Провозюк, Г.Г. Веселі свята для малят [Текст] : Метод. посібник з питань організації свят та розваг для дітей дошк. та молод. шк. віку / Г. Г. Провозюк. – Тернопіль : Мальва-ОСО, 2007. – 164 с.
 24. Провозюк, Г.Г. Гра і здоров'я [Текст] : Метод. посібник з питань організації фізкульт. та оздоров. роботи з дітьми дошк. та молод. шк. віку / Г. Г. Провозюк. – Тернопіль : Мальва-ОСО, 2007. – 144 с.

25. Рунова М. Характеристика модели оптимального двигательного режима. // Дошкольное воспитание. – 1999. – № 11. – С. 15-21.
26. "Старт".Програма для інструкторов по фізическому вихованню дітей 3 – 7 лет // Дошкольное воспитание. – 1996. – № 1 – 12; 1997. – № 1 – 12.
27. Сценарії свят та забав у дитячому садку [Текст]. – Х. : МОСТ Торнадо, 2001. – 256 с.
28. Фольклор для наймолодших [Текст] : Заняття вихователя і логопеда / Упор. Т. Вороніна. – К. : Вид. дім "Шкіл. світ", 2005. – 128с. – (Б-ка "Шкільного світу". Дитячий садок).
29. Яковлева, Л.В. Физическое развитие и здоровье детей 3-7 лет [Текст] : Пособие для педаг. дошк. учреж. Ч. 2. Конспекты занятий для второй млад. и сред. групп / Л. В. Яковлева, Р. А. Юдина. – М. : Владос, 2004. – 207 с.
30. Яковлева, Л.В. Физическое развитие и здоровье детей 3-7 лет [Текст] : Пособие для педаг. дошк. учреж. Ч. 1. Программа "Старт". Методические рекомендации / Л. В. Яковлева, Р. А. Юдина. – М. : Владос, 2004. – 315 с.
31. Яковлева, Л.В. Физическое развитие и здоровье детей 3-7 лет [Текст] : Пособие для педаг. дошк. учреж. Ч. 3. Конспект занятий для старш. и подгот. групп. Спортивные праздники и развлечения / Л. В. Яковлева, Р. А. Юдина. – М. : Владос, 2004. – 253 с.